

รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ*

THE MODEL OF EDUCATION SANDBOX ADMINISTRATION BASED ON
SAPPURISADHAMMA PRINCIPLES OF PRIMARY SCHOOLS UNDER
SAMUTPRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹มูทิตา อังคุระซี Muthita Angkurasi ²พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

³ยุดทวิร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewtongyai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: muthita1629@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีโดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 258 คน ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 11 รูป/คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูป/คน และขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบประเมินรูปแบบ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา มีค่าความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ วิธีการ แนวคิด สื่อการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และกระบวนการ ตามลำดับ 2) รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การบูรณาการ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยแนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน การบริหารจัดการ (4) การนำไปใช้ (5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ และ 3) การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ แสดงว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สรุปเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย “EMS”

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, นวัตกรรมการศึกษา, สัปปุริสธรรม

Abstract

This research article aimed: 1) to study the needs of educational innovation area management in primary schools, 2) to develop a model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools, and 3) to evaluate the model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools. This research was a mixed-method research with 3 research steps: Step 1: quantitative research using a questionnaire with a sample of 258 administrators and teachers; Step 2: qualitative research using interviews with 11 key informants and focus group discussions with 9 experts; and Step 3: quantitative research using a format evaluation form with a sample of 90 people. The results of the research found that 1) the needs of educational innovation area management in primary schools had values of 5 needs, ranked from highest to lowest, as following: methods, concepts, teaching media, management, and processes, respectively; 2) The model of educational innovation area management based on the principle of Sappurisdhamma of primary schools under the Office of the Samut Prakan Primary Educational Service Area consisting of 5 main components: (1) principles, (2) objectives, (3) integration, which were divided into 5 aspects: concepts, methods, processes, teaching media and management, (4) application, (5) evaluation of the use of the model and 3) evaluation of the model of the administration of educational innovation areas of primary schools, overall, the evaluation results were at the highest level. When considering each aspect, the evaluation results were at the highest level in all 4 aspects: usefulness, correctness, appropriateness, and feasibility. This indicated that the developed model was appropriate, correct, feasible to practice, and could be utilized. It could be summarized as knowledge from the research “EMS”.

Keywords: Model, Administration, Education Sandbox, Education Innovation, Sappurisdhamma

บทนำ

ทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยในฐานะการเป็นพลเมืองของโลกที่มีการดำรงชีวิตท่ามกลางโลกแห่งเทคโนโลยี โลกของเศรษฐกิจและการค้า โลกาภิวัตน์กับเครือข่าย ซึ่งคนไทยยังติดกับดักและวังวนของการเป็นผู้ใช้ ผู้บริโภค และผู้ซื้อ ไม่สามารถเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ., 2565)

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องประสบกับสภาพปัญหาหลายประการ อันจะเห็นได้จากผลการศึกษาศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนในมิติต่างๆ โดยคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งพบปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านหลักสูตร สื่อการสอน การทดสอบและการประเมินผล การบริหารบุคลากรครู การเงิน และการบริหารจัดการ 2) ยังขาดกลไกและกระบวนการนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) นวัตกรรมการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่ดีเกิดขึ้นเฉพาะโรงเรียนบางแห่ง ไม่ได้ขยายผลทั้งระบบการศึกษา จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ได้นำมาสู่การเสนอและการตราพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยให้ความหมายของคำว่า “พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” ว่าหมายถึง “พื้นที่ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดให้เป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา” ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีสาระสำคัญเป็นการจัดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการ 1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น 2) ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เกิดขึ้นจากแนวความคิดหลัก 2 ประการ คือ แนวคิดการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพโดยการลองผิดลองถูกของผู้ปฏิบัติที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ (Bottom-Up Solution) และแนวคิดการสร้างพื้นที่ที่มีปัจจัยเอื้อหนุนให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำการทดลองเพื่อสร้างนวัตกรรมได้ (Sandbox) เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง มีทัศนคติ การเรียนที่ดี (Attitude) มีทักษะสำคัญ (Skill) และมีความรู้พื้นฐาน (Knowledge) พร้อมสำหรับการสร้างเศรษฐกิจไทย 4.0 และอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคต (New S-Curve) (กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม, 2562) การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส และความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และนอกจากการปรับปรุงระบบการศึกษาตามหลักทางวิชาการและศาสตร์สมัยใหม่แล้ว (อิวัจเตลानी, 2565)

การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการในการบริหารจัดการศึกษายังเป็นแนวทางที่น่าสนใจที่จะช่วยให้การปรับปรุงระบบการศึกษาเป็นไปด้วยความพอเหมาะพอดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ เมื่อพิจารณาหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พุทธบริษัทตามโอกาสสถานที่ต่างๆว่า สัปปุริสธรรม คือธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ เป็นคุณสมบัติของคนดี ประกอบด้วยหลักธรรม 7 ประการ อันได้แก่ 1) ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญตา รู้จักผล 3) อัตตัญญตา

รู้จักตน 4) มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญูตา รู้จักกาล 6) ปริสัณญูตา รู้จักชุมชน และ 7) ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561) แสดงให้เห็นว่า หลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับการบริหารสถานศึกษาและการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี การบริหารจัดการสถานศึกษาที่ดีบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมนั้นย่อมนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ตัวอย่างในการนำหลักสัปปริสธรรมประยุกต์ใช้ในการบริหารของผู้บริหารนั้นคือกำหนดเป้าหมายและหลักการในการบริหารสถานศึกษาร่วมกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่วางแผนงาน ซึ่งต้องผ่านการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล (อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ, อัตถัญญูตา รู้จักผล) ตามความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา ว่าเป้าหมายนั้นตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนหรือไม่ อย่างไร (ปริสัณญูตา รู้จักชุมชน) และมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด โดยคำนึงถึงทรัพยากรการศึกษาที่มีอยู่ รวมถึงงบประมาณและบุคลากรสำหรับการดำเนินงาน (มัตตัญญูตา รู้จักตน, มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ) มีการวางแผน คาดคะเนหรือประเมินว่าเป้าหมายและแผนการที่กำหนดนั้นสามารถปฏิบัติได้จริงภายในระยะเวลาที่กำหนด ในช่วงเวลาและยุคสมัยที่เหมาะสมหรือไม่ (กาลัญญูตา รู้จักกาล) กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้เป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล (ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล) ภายใต้กรอบแนวคิดเดียวกัน ดำเนินการการบริหารงานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบขั้นตอนและสอดคล้องกันอย่างมีเหตุผล (อัมมัญญูตา รู้จักเหตุ, อัตถัญญูตา รู้จักผล) โดยที่ผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา และควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน ดังนั้น หลักสัปปริสธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างรอบด้าน (จงดี เพชรสังคุณ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามาเป็นระยะเวลายาวนานต่อเนื่องมากกว่า 13 ปี และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการโดยกำเนิด เห็นว่า จังหวัดสมุทรปราการ ถือเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตั้งอยู่ในเขตปริมณฑล มีความก้าวหน้าด้านการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าภาพรวมระดับประเทศ โดยจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในลำดับที่ 15 ของประเทศ มีจุดเด่นเรื่องจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปอยู่ลำดับ 6 ของประเทศ และคะแนนการทดสอบ O-Net อยู่ลำดับ 13 ของประเทศ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ, 2564) ดังนั้นจึงเกิดความคิดว่า ควรจัดให้มีการยกระดับคุณภาพการศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการโดยมีการวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันภายในพื้นที่จังหวัดอย่างมีเอกภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้มีความรู้ คุณลักษณะ สมรรถนะ และทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เหมาะสมกับโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ต่อไป ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาแนวคิดและกระบวนการในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยหลักสัปปริสธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหารงานจึงทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานบนพื้นฐานของหลักพุทธธรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อเยาวชนและประเทศชาติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 อย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ และการเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสำรวจศึกษาสภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) กำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง 86 โรงเรียน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 109 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โรงเรียนละ 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 258 คน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาวិเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 3 โรงเรียน ที่ได้รับรางวัลผลงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 11 รูป/คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในโรงเรียน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จากนั้นนำร่างรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ไปจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการสร้างรูปแบบ ด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและด้านพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ทำการประเมินรูปแบบ โดยประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ จาก 3 โรงเรียน จำนวน 90 คน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีค่าความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวิธีการ 2) ด้านแนวคิด 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารจัดการ และ 5) ด้านกระบวนการ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

ด้านที่	ประเด็น/หัวข้อการพิจารณา	สภาพปัจจุบัน : D (Degree of success)	สภาพที่พึงประสงค์ : I (Important)	สภาพความต้องการจำเป็น (PNI) $PNI_{modified} = (I - D) / D$	ลำดับความต้องการจำเป็น
1	แนวคิด	4.28	4.77	0.11	2
2	วิธีการ	4.27	4.79	0.12	1
3	กระบวนการ	4.35	4.76	0.09	5
4	สื่อการเรียนการสอน	4.34	4.76	0.10	3
5	การบริหารจัดการ	4.40	4.78	0.09	4
เฉลี่ย		4.33	4.77	0.10	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 4.33 สภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ย 4.77 และค่าความต้องการจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 0.10

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ เป็นแนวทางการดำเนินงานที่เกิดจากการบูรณาการระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับจุดเน้นในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

จากภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มีคำอธิบายโดยสรุปดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปริสธรรม

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข
2. เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปริสธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการเป็นการนำปัจจัยหลักซึ่งเป็นจุดเน้นในการบริหารและการจัดการเรียน

1. แนวคิด

1.1 การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 3 อัตถัญญตา รู้จักตน ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

1.2 การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (3R8C) ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อัตถัญญตา รู้จักผล ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

2. วิธีการ

2.1 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการปรับปรุงประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ และข้อที่ 2 อัตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ)

2.2 การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 3 อัตถัญญตา รู้จักตน และข้อที่ 7 ปุคคัลญญตา รู้จักบุคคล)

3. กระบวนการ การให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อัตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน)

4. สื่อการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูล ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อัตถัญญตา รู้จักผล และข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ)

5. การบริหารจัดการ การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามหลักสัปปริสธรรม (ข้อที่ 1 อัมมัญญตา รู้จักเหตุ ข้อที่ 2 อัตถัญญตา รู้จักผล ข้อที่ 3 อัตถัญญตา รู้จักตน ข้อที่ 4 มัตตัญญตา รู้จักประมาณ ข้อที่ 5 กาลัญญตา รู้จักกาล ข้อที่ 6 ปริสสญญตา รู้จักชุมชน และ ข้อที่ 7 ปุคคัลญญตา รู้จักบุคคล)

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการดำเนินงานของรูปแบบที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมของโรงเรียนนี้จะพิจารณาจากองค์ประกอบที่ 3 คือ การบูรณาการ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ นำมาเป็นกรอบทิศทางในการบริหารให้สอดคล้องกัน โดยผ่านกระบวนการ

PLC (Professional Learning Community) หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการนำไปใช้ มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมาย 2) การวางแผน 3) การจัดองค์กร 4) การอำนวยความสะดวก และ 5) การควบคุม

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบ เป็นการประเมินผลที่เกิดจากการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของสถานศึกษาด้วยเทคนิควิธี Kirkpatrick Model ใน 4 ด้าน คือ 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results)

3. การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ หมายความว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

องค์ประกอบ ของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			ความถูกต้อง		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.69	0.45	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.88	0.31	มากที่สุด	4.78	0.41	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์	4.63	0.49	มากที่สุด	4.58	0.50	มากที่สุด	4.82	0.38	มากที่สุด	4.73	0.45	มากที่สุด
3. การบูรณาการ	4.73	0.44	มากที่สุด	4.63	0.48	มากที่สุด	4.86	0.34	มากที่สุด	4.76	0.42	มากที่สุด
4. การนำไปใช้	4.72	0.44	มากที่สุด	4.56	0.50	มากที่สุด	4.87	0.31	มากที่สุด	4.75	0.42	มากที่สุด
5. การประเมิน ผลการใช้รูปแบบ	4.74	0.41	มากที่สุด	4.63	0.47	มากที่สุด	4.88	0.26	มากที่สุด	4.79	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.70	0.45	มากที่สุด	4.59	0.49	มากที่สุด	4.86	0.32	มากที่สุด	4.76	0.42	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.42 แปลผล มากที่สุด											

จากตารางที่ 2 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีผลการประเมินในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพความต้องการจำเป็นในการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ด้านวิธีการมีความต้องการจำเป็นสูงสุด อภิปรายได้ว่า การจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่จังหวัดของประเทศไทยมีความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละพื้นที่ และจากผลการศึกษาทำให้วิเคราะห์ได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ ยังขาดวิธีการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตอย่างเหมาะสมกับยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะทักษะการจัดการ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งต้องอาศัยวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นสำคัญ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด การสร้างความร่วมมือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญาและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาตามแนวทางของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ซึ่งสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพในพื้นที่ต่างๆ และสร้างพื้นที่ที่มีปัจจัยเอื้อหนุนให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำการทดลองเพื่อสร้างนวัตกรรมได้ (Sandbox) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนับสนุนผลักดันให้มีการจัดทำโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม และต้องอาศัยทักษะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสำคัญ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมินผลการใช้รูปแบบ มีผลการวิจัยองค์ประกอบของรูปแบบสอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของวิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ (2547) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การบูรณาการ 4) การนำไปใช้ 5) การประเมินรูปแบบ และพบประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ คือ “สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปุริสธรรม” หลักการนี้เป็นแนวความคิดรวบยอดของรูปแบบที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหาร โดยมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและ

การเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชฐ โพธิ์ภักดี (2553) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 โครงสร้างและสาระสำคัญ ส่วนที่ 3 การนำสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและทักษะชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีความสุข 2) เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล ด้วยเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย 3) เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามแนวทางของหลักสัปปุริสธรรม ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ประการขององค์ประกอบที่ 2 นี้ คือผลที่ต้องการให้เกิดจากการดำเนินการของรูปแบบ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ขึ้นโดยให้มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ในประเด็นที่ 1 เพื่อคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน รวมทั้งเพื่อดำเนินการให้มีการขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอื่น

องค์ประกอบที่ 3 การบูรณาการ แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านแนวคิด ด้านวิธีการ ด้านกระบวนการ ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริหารจัดการ ซึ่งมีโครงสร้างย่อยในทุกด้านรวมทั้งหมด 7 ประการ ประกอบด้วย 1) การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ตามหลักสัปปุริสธรรม 2) การจัดการศึกษาโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (3R8C) ตามหลักสัปปุริสธรรม 3) การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการปรับปรุงประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามหลักสัปปุริสธรรม 4) การจัดทำโครงการหรือกิจกรรม โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ตามหลักสัปปุริสธรรม 5) การให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง ตามหลักสัปปุริสธรรม 6) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูล ตามหลักสัปปุริสธรรม 7) การบริหารจัดการอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ตามหลักสัปปุริสธรรม ซึ่งการบูรณาการทั้ง 7 ประการขององค์ประกอบที่ 3 นี้ เป็นการนำปัจจัยหลักซึ่งเป็นจุดเน้นในการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ มาบูรณาการกับหลักสัปปุริสธรรมสู่การปฏิบัติ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วเห็นว่า หลักสัปปุริสธรรมนั้น นอกจากเป็นธรรมสำหรับคนดีแล้ว ยังเป็นธรรมที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการบริหารงานอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระจำรัส ฐิตธมโม (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชนต้องบริหารจัดการโดยนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์และบูรณาการกับนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอันจะนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชนให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการพัฒนาชุมชนโดยการเสนอปัญหาความต้องการในชุมชนเพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร วงศ์โสภณ (2555) ที่ผลการวิจัยสรุปพบว่า ผู้นำและบทบาทหน้าที่ตามหลักสัปปุริสธรรมจะต้องเป็นผู้ฉลาดใน

หลักการมีภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม อันเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ประกอบที่ 4 การนำไปใช้ ให้สถานศึกษาสามารถนำรูปแบบไปใช้ตามบริบทของสถานศึกษา โดยปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) หรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติของกลุ่มบุคคลที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นการระดมความคิดและการมีส่วนร่วม ซึ่งนำไปใช้ได้ทั้งในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงาน

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Learning) 3) การประเมินพฤติกรรม (Behavior) และ 4) การประเมินผลลัพธ์ (Results) ซึ่งการประเมินนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้สำหรับการประเมินผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามแนวทางของรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เนื่องจากเทคนิควิธี Kirkpatrick Model เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย เพื่อตรวจสอบว่าผลที่คาดหวังหรือผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานนั้นๆ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ใช้วิธีและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน นิยมใช้สำหรับประเมินโครงการหรือหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งในส่วนของประเด็นการประเมินรูปแบบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของยุวธิดา ม่วงเจริญ และสุรัชย์ มีชาญ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี เพื่อทราบจุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนา รวมถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการเพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้แนวทางการประเมินตามรูปแบบการประเมิน Kirkpatrick Model โดยผู้ทำการประเมินเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

3. การประเมินรูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมและรายด้านทั้ง 4 ด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด อภิปรายได้ว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีกระบวนการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบขั้นตอนทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวโร เพ็งสวัสดิ์ (2553) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย 2) การศึกษาจากบริบทจริง เช่น การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงานด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม หรือ การศึกษารายกรณี (Case Study) จากหน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา หรือ การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น 3) การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1 และ 2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ ส่วนการบูรณาการหลักธรรมสู่การปฏิบัตินั้น ผู้วิจัยนำหลักสัปปริสธรรมมาใช้บูรณาการโดยคัดเลือกเฉพาะข้อธรรมที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องเหมาะสมกับการบูรณาการในแต่ละประเด็นมากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ เป็นไปตามกระบวนการทางสถิติในการวิจัย ทั้งนี้โดยภาพรวมทุกด้านแล้ว มีการบูรณาการหลักสัปปริสธรรมโดยใช้ข้อธรรมครบทั้ง 7 ข้อ เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับการบริหารงานอย่างเป็นเหตุเป็นผลครบถ้วนทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหา

คมเพชร วชิรปัญญา (เรืองผา). (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ทุกข้อมีความสำคัญถ้าปฏิบัติได้ทุกข้ออย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการพัฒนารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ดังในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “EMS”

องค์ความรู้จากการวิจัย “EMS” เป็นแนวความคิดรวบยอดในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการศึกษา โดยอธิบายได้ดังนี้

E : Educational innovation คือ นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน หรือการบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อันเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานตามแนวทางของ “EMS”

M : Main Idea คือ แนวคิด ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้หรือการบริหารงาน

Method คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือการบริหารงาน

Manufacturing process คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้หรือการบริหารงาน ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบขั้นตอน

Media คือ สื่อการเรียนการสอน รวมถึงข้อมูล เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ หรือการบริหารงาน

Management คือ การบริหารจัดการ หมายถึง ขบวนการที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ การบริหารงาน หรือ การดำเนินงานต่างๆ สำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

S : Sappurisdhamma หรือ หลักสัปปุริสธรรม หมายถึง ธรรมของสัตบุรุษ หรือคุณสมบัติของคนดี คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาบูรณาการร่วมกับกระบวนการบริหาร การดำเนินงาน และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา มี 7 ประการ ได้แก่ 1) อัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญตา รู้จักผล 3) อัตตัญญตา รู้จักตน 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5) กาลัญญตา รู้จักกาล 6) ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน และ 7) ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำแนวทางและองค์ความรู้จากผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ทั้งในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาใช้ในการบริหารภาพรวมของเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และระดับชั้นเรียน ได้แก่ ครูใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ

1.2 หลักสัปปุริสธรรม เป็นหลักธรรมที่มีแนวปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับหลักการบริหารจัดการสถานศึกษาทุกระดับ หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน สามารถนำหลักสัปปุริสธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของความเป็นจริงได้

1.3 สถานศึกษาควรนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ไปประยุกต์ใช้ทั้งในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากมีลักษณะกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานเชิงรุก มีความสร้างสรรค์ และมีความเป็นเอกภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะในการเผชิญหน้าและจัดการสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพและความสนใจและมีทักษะการแก้ปัญหาและการใช้ชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2.2 ควรทำการศึกษารูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม ในพื้นที่จังหวัดอื่นๆ และในสถานศึกษาระดับอื่นๆ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาเรื่องการนำหลักสัปปุริสธรรมสู่การจัดการชั้นเรียน เพื่อให้เห็นความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้กับหลักสัปปุริสธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม. (2562). **เจตนารมณ์พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- จงดี เพชรสังคุณ และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7. **มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(1). 601.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ประยูร บุญใช้. (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยที่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล ซิปปา (CIPPA Model) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 10(28). 77 - 80.
- พระจำรัส ฐิตธมโม. (2554). การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารจัดการชุมชน: กรณีศึกษา ชุมชนวัดใหม่พิเรนทร์ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2561). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคมเพชร วชิรปัญญา (เรืองผา). (2553). การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทองจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิเชฐ โพธิ์ภักดี. (2553). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุวธิดา ม่วงเจริญ และสุรัช มีชาญ. (2558). การประเมินการฝึกอบรมแพทย์ประจำบ้านภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. **วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 8(1). 1062.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2553). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 2(4). 9 - 13.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2543). **การประเมินหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้**. กระทรวงศึกษาธิการ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ. (2564). **ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2564**. สมุทรปราการ: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2565). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. แหล่งที่มา https://webs.rmutlacth/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf สืบค้นเมื่อ 24 พ.ย. 2565.
- อัมพร วงศ์โสภา. (2555). **รูปแบบภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปริสธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาความคิดเห็นของประชาชน อำเภอสนับทึบ จังหวัดเชียงใหม่**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อี ว จ์ เด ลานี . (2565). **การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21**. แหล่งที่มา <https://www.unicef.org/thailand/th/stories/> สืบค้นเมื่อ 24 พ.ย. 2565.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.